

RESSORÇIMENT

AGOST DEL 1923
ANY VIII - NVMERO 85

F. LABARTA

OFICINES: MÉXICO, 1356
B V E N O S - A I R E S

Carnisseria i Cansaladeria

Escritori: ALSINA 2011
C. T. 2212, Central

de RABASSA, GERMANS

EL MONTSENY

és una de les muntanyes més atractives de la nostra patria. Des d'ara és, també, garantia dels millors productes del ram a que es dedica la nostra casa, perquè l'havem escollit per a retolar el nostre establiment.

FIAMBRES ASSORTITS i BEN PREPARATS
Vendes a l'Engròs i a la Menuda.

Mercat del Plata: Taules 56, 57 i 82

U.T. 2809
Rivadavia

NOTA - Als magatzems que ens afavoreixin els farem rebaixos especials.

Catàleg de Llibres Catalans

En venda, per la Delegació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana: **FLORIDA 150 Bs. As.**

BIBLIOTECA CATALANA: (Cada volum, \$ 1.25)

Joaquim Riera: Pinya de rosa (Volum I i II).
Llorenç Ribet: Els camins del Paradís perdut.
Gabriel Maura: Aigoforts.
J. Pons i Massaveu: L'auca de la Pepa.
Victor Catalá: La mare balena.
Prudenci Bertrana: Els herois.
Marquès de Camps: Cortal Mari.
Josep Morató: Arran del cingle.
Llorenç Ribet: Els sants de Catalunya. (Dos volums).

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Joaquim Folguera: Poesies \$ 1.—
" " Les noves valors de la poesia catalana " 1.50
Pere Benavent: Epigrames (Poesies) " 1.—
Salvador Albert: Amiel " 2.—
Ventura Gasol: La Nau (Poesies) " 1.50
J. Farran i Mayoral: Lletres a una amiga estrangera. " 2.50

BIBLIOTECA PEDAGOGICA

Pompeu Fabra: Gramàtica catalana \$ 1.—
Pau Romeya: Sil·labari català " 1.—
Josep Galí: Aritmètica i Geometria " 1.25
R. Monjo i Segura: Promptuari Ortogràfic Català " 1.—
" " Breu compendi d'Història de Catalunya " 0.75
A. Rubió i Lluch: Notes biogràfiques i crítiques d'En Milà i Fontanals " 1.50
Autors varis: Infants i flors. (Poesies) " 0.50
Pere Blasi: Geografia de Catalunya " 1.50
J. Roca i Roca: Biografia de F. Pi i Margall " 0.75
Mossèn Ll. Ribet: Biografia de Ramon Lull " 0.75

OBRES TEATRALES

Angel Guimerà: L'ànima és meua \$ 1.—
A. Carrion: Els esclots de la sort " 0.75
" " El fill de Crist " 0.25

Ignaci Iglesias: Foc-follet " 1.—
Avel·lí Artís: Mai se fa tard si el cor és jove " 1.—
" " A cor distret sagetes noves " 1.—
Santiago Rusiñol: El redemptor " 1.—
" " Llibertat " 1.—
" " La intel·lectual " 1.—
" " El titella pròdig " 0.75
" " La llei d'herència " 1.—
" " El teatre per dins " 0.75

Biblioteca Valenciana:

F. Caballero, Camins de Llum (Versos) \$ 1.50
Gramàtica Valenciana " 0.35
Influència Política de Sant Vicenç Ferré " 0.35
E. Martínez Ferrando, Arxiu Municipal de València " 0.50
" Cançons per al poble " 0.50

Altres Edicions:

F. Cambó, Vuit mesos en el Ministeri de Foment \$ 3.75
Postals de Catalunya (col·leccions de 20). " 1.—
B. de Saint Pierre: Pau i Virginia " 1.25
Angel Guimerà, Segon llibre de poesies " 2.50
Louis Bertrand: La Infantesa " 1.25
Miquel Kohlhas: Enric de Kleist " 1.25
Walter Scott: El Talismà " 1.25
Xenofon: Els deu mil (Dos volums) " 2.50
F. Arcangeli: Literatura Japonesa " 2.—
J. M. López-Picó: De les mil i una nits " 1.25
Calendari de "La Mainada" (Autors varis) " 1.—
Jeroni Zanné: Aiguaforts i Aigües vessants (Poesies). " 1.50
H. Nadal i Mallol: Algues (Narracions en prosa) " 1.—
C. Riba: Llegendari Català \$ 1.25
Ll. Duran i Ventosa: Regionalisme i Federalisme " 2.—
R. Turró: Orígens del coneixement (dos volums) " 2.50

RESSORGIMENT

ANY VIII

BUENOS AIRES, AGOST DEL 1923

NÚM. 85

LES ARMES PROHIBIDES

Sota la signatura de Juan Comorera, el diari "La Vanguardia", de Buenos Aires, orgue del partit socialista, inserí en l'edició corresponent al dia 22 de juliol prop passat un extens i ben documentat treball analític de l'origen, les causes i els efectes del terrorisme que ensagna la capital de Catalunya des de molts anys enrera.

No es tracta d'un comentari fugaç de periodis'ta, escrit lleugerament per tal d'aprofitar l'avinença d'un tema que commou tot un poble i fa parlar tot el món. És un treball assaonat, serè, reflexiu, desenrotllat amb una deu de coneixements i una diafanitat d'exposició que solament pot emprar aquell qui ha viscut personalment les hores terribles, perilloses, de la gran tragèdia que té per marc escènic la nostra dissortada Barcelona. I el seu autor confessa que ha desentranyat la raó de la malvestat que suporta la capital catalana, precisament en el record personal dels fets presencials fins ara fa quatre anys.

Una conclusió rotunda, categòrica, implacablement colpadora es desprèn de l'estudi dels fets tan assenyadament analitzats pel senyor Comorera: L'Estat espanyol per tal de contrarestar la puixança del nacionalisme català, sotmet la nostra pàtria a la cruent prova, armant els braços dels assassins i immunitzant-los de tota responsabilitat. I aquesta acusació no és llençada així només, a la babalà, sinó que es basa en fets concrets, en realitats tangibles, en proves d'irrefutable veracitat. Tampoc no és una ploma addicta al nacionalisme la que ha dictat la conclusió, la qual cosa li lleva tot caire que hom pogués veure-hi de parcialitat.

Tots els fets terroristes, totes les repressions hagudes a Barcelona durant el que va de segle, responen a un pla preconcebut i perfectament organitzat, afirma el senyor Comorera. Les figures cèlebres dels Lerroux, Rull, Bravo Portillo, Martínez Anido, Arlegui, etc., han desempenyat llurs miserables papers en una mateixa obra: l'anul·lació de la personalitat nacional de Catalunya. La dinastia dels Borbón,—afegeix textualment,—no perdona a Catalunya la seva profunda inquietud espiritual des que Felip V

va sotmetre-la a la força mitjançant una lluita llarga i sagnant.

Les conclusions a què arriba el senyor Comorera en el seu article, fa temps que constitueixen l'obsessió del nostre cor de catalans. És tan criminal, però, la cosa, tan roïna la malvestat i acusa un tan alt grau de degeneració en els homes o els governs que l'han comesa que, francament, la nostra pudorosa dignitat d'homes i de catalans no ens deixaven fulminar l'acusació nua i descarnada. Dubitàvem de què hi haguessin cors capaçs d'ordenar una monstruositat tan evident.

Ara no tenim cap dubte referent als autors de la tragèdia de Barcelona i sabem d'on pervenen els mals que endolen la pàtria. No precisament perquè ho digui el senyor Comorera,—i suara el diputat socialista espanyol senyor Besteiro en el Congrés de Madrid,—sinó perquè les seves revelacions estaven en la consciència de tothom. Ell no ha fet més que donar-les-hi publicitat en un país lliure i en un diari de tradició democràtica. Molt agraïts li havem de restar, però, els catalans, car les esmentades revelacions, fetes a Barcelona, portarien el seu autor a la presó per llargs anys.

Una coincidència volem remarcar al voltant d'aquests sensacionals descobriments que comencen d'internacionalitzar-se.

L'endemà mateix d'haver-se publicat l'article del senyor Comorera a "La Vanguardia", arribaven a poder nostre les "Confidències" que el dilecte col·laborador de RESSORGIMENT que s'abscondeix sota el pseudònim de Kòmos, ens trame-té per aquest número, les quals el llegidor

trobarà en altra pàgina. Kòmos explica a la seva característica fàisó els mateixos fets que hom ha llegit a "La Vanguardia" coincidint exactament amb les afirmacions del senyor Comorera. L'única varietat que hom troba en els dos treballs no afecta a les conclusions que, repetim, són idèntiques quan a atribuir els fets terroristes—diguin-se bombes o qüestió social,—a un pla premeditat de l'enemic per tal de batre la creixença del nacionalisme català, sinó a la manera d'entendre el problema polític de Catalunya segons les particulars inclinacions ideològiques de cada un.

Acceptem que per tal de mantenir el predomini damunt un poble que no els pertany naturalment, els Estats absorbents emprin recursos de llei dubtosa, tals com els atacs a l'idioma, als costums, al dret, a tot ço que constitueix l'ànima de la nacionalitat esclava, però que els governs, o un home sol amb la complicitat dels governs, posin en pràctica els procediments assassins denunciats i comprovats per tothom a Barcelona, és cosa que hom no pot concebre sense que se li revoltin les sangs i es senti humiliat davant la monstruosa abdicació de tot sentiment de dignitat humana que suposa en els homes responsables, culpables de tantes morts innocents i de tanta ignomínia.

Durant la terrible guerra gran foren declarades prohibides diverses armes per tal de no donar al món la impressió d'una absoluta manca de ço que constitueix la base diferencial dels racionals amb les bèsties. En el cas de Catalunya l'enemic no dubta en emprar les armes més verinoses i els procediments més repugnants contra un poble que no ha comès altre delictes que sentir-se indignat de l'esclavatge infamant i voler-se reintegrar noblement a la llibertat i a la vida que li concuclaren a la força.

CRÒNICA CATALANA

El resultat de les eleccions de diputats a Corts fou una dura lliçó pels primats de la Lliga. Aquella força, gairebé despreciada, d'"Acció Catalana", obtingué un èxit inesperat i feia creure que en unes altres es mantindria, si més no, en la mateixa posició. Per tal d'aturar, en

el possible, aquesta allau que semblava animada de l'empenta suficient per fer trontollar el casal un xic coreadot de la política conformista, En Francesc Cambó va pronunciar un discurs de circumstàncies en un centre de barriada.

La veritat es té de dir, que ningú, ni

els seus mateixos, quedaren massa confiats que aquest intent de salvar la situació tingués cap eficàcia. Prou que es veié tot seguit durant el període electoral. Aquella contínua apel·lació a la bona obra de la Mancomunitat; aquell ininterromput plany per la possible victòria dels lerrouxistes per culpa de la divisió catalanista; aquell manifest amb què s'acompanyava les candidatures, redactat en tons llastimosos... tot denotava que entre els dirigents de la "Lliga" no hi havia plena confiança en la victòria que, malgrat tot, s'anunciava amb la boca plena i simulant una gran seguretat.

I arribat el diumenge d'eleccions virgué la decepció, no per temuda menys desagradable. El districte segon provincial, el tros de Barcelona fins fa poc més favorable a la política de la "Lliga", es pronuncià netament al costat de l'ideari de les puritats nacionalistes, fent triomfar per majoria els candidats d'"Acció" Srs. Nicolau d'Oliver, Puig i Sais i Ferran de Sagarra. En el districte tercer provincial, que comprèn principalment les barriades on el lerrouxisme encara hi té certa vida (i on ho tenen molt ben mangonejat algunes personalitats del partit), obtingué la majoria la candidatura mal nomenada radical i el lloc de minoria En Carabén, regionalista, i encara aquest per influència o simpatia personal, car, considerada en bloc, la candidatura nacionalista guanyà d'alguns vots a la de la "Lliga".

De manera, que sortiren elegits en les darreres eleccions de diputats per la Mancomunitat, tres d'"Acció", tres lerrouxistes i dos regionalistes. Un ben trist resultat pels que, fins fa poc, ho agavallaven tot. Per contra, ha representat un èxit extraordinari, gairebé inesperat, per la novella agrupació que ha sabut interpretar els sentiments de la més nombrosa part de la gran família nacionalista. I hom té de tenir encara en bon compte que els joves no poden fer ús del vot fins que han assolit els vint-i-cinc anys! Quin resultat, molt més favorable, hauria tingut "Acció Catalana" en el cas que, com certes nacions, aquí hi hagués el costum de votar des dels divuit anys!

La "Lliga" quedà aclaparada. Totes les seves afirmacions anaven per terra. Aquella mena d'ure, aquella desdenyosa superioritat, aquell aire de "ni menys me n'adono" que sempre ha emprat envers els altres sectors del catalanisme, eren castigats amb la lliçó més grossa que pot donar-se a una agrupació política que gairebé no viu més que per fer eleccions: un refús electoral. Sembla que tot seguit hi hagueren reunions i conferències i retrets i diversitat de parers. Mentre uns advocaven per una major radicalitat en els procediments, altres ereien que devia seguir-se com fins aleshores.

Tot feia creure que un esdeveniment serollós vindria a culminar aquesta mala temporada. I l'esdeveniment vingué en forma de carta i de renúncia d'acta. I n'era l'autor En Francesc Cambó!

Diríem mentida si neguéssim que durant uns quans dies fou el tema principal de les converses aquesta decisió del *leader* de la "Lliga". Alguns malpensats —que mai en falten— s'ho prengueren a broma, esperant que tot plegat no seria més que l'avençament d'unes vacances estiuenques, però la major part dels ciutadans, comprenent la importància, no de la retirada de l'home il·lustre (tothom és útil, però ningú necessari) sinó dels motius que segons pròpia confessió l'impulsaren a fer-ho, comentaven amb calor i amb interès l'inesperat gest. Es la carta un plany, una confessió de que el problema català no vol ésser comprès pels governants espanyols. Es també una ratificació a la conducta passada, no creient en l'eficàcia de les radicalitats que avui imperen en els rengles catalanistes. Llàstima gran que l'actitud l'En Cambó, més que d'amarga recança per l'apartament de l'opinió catalana de la política lliguera, no sigui una mereseuda afirmació del "no volem" de la gent directora d'allà dalt i una professió de fe en els destins de la Pàtria. Llàstima que, en caure, En Cambó no ho hagi fet exclusivament de cara a Catalunya!

Es difícil de predir les conseqüències d'aquesta retirada. En primer lloc cal saber si serà definitiva. De moment, el president de l'entitat regionalista no ha cursat la renúncia de l'acta, esperant que el seu cabdill pugui rectificar. I no hi ha dubte que tots els que l'envolten faran tot el possible per fer-lo canviar d'opinió. La creença general és que l'activitat, la nerviositat d'En Cambó, el portaran novament a les lluites polítiques.

Si en reemprendre la vida activa, el seu reconegut talent fos tot esmerçat a emmenar la nostra terra per un camí ascensional devés l'obtenció de les seves idealitats, sense renúncies, ni concessions vergonyants, ni ajuts innecessaris, fóra cosa d'alegrar-se d'aquest repòs més o menys llarg. Es indubtable que al costat dels radicalismes de certs sectors del nacionalisme, hi pot haver la maduresa dels elements menys exaltats: així es manté el necessari equilibri i es pot fer feina més profitosa. Però de l'oportunisme al conformisme, hi ha un bon tros; de l'amistat tèbia i de conveniència a la servitud i a la col·laboració, encara n'hi ha més. Els catalans podem ésser més o menys radicals, però no podem deixar d'ésser sempre dignament nacionalistes.

JORDI CATALÀ.

Barcelona, 30 de juny de 1923.

CONFIDÈNCIES

Contra la seva voluntat, *Kòmos* ha estat tres mesos sense contacte amb vosaltres. No calien advertiments ni demandes per a que tornés a redactar la nota mensual de RESSORGIMENT. Eren prou forts el seu propi desig de tornar-hi i eren prou interessants les xafarderies i els esdeveniments d'aquests dies per a que li calguessin nous estimulants. En tres mesos han passat tantes coses!... Un període electoral per portar a les Corts de Madrid diputats més o menys representatius; un seguit de balcàniques corrupeccions del sufragi sota la protecció i àdhuc la direcció del govern espanyol; un triomf indiscutible d'Acció Catalana sobre la conxorxa repugnant i hipòcrita de la Lliga i En Lerroux; un robatori insòlit de l'acta d'En Rovira i Virgili; una indigna comèdia dels regionalistes per simular el càstic dels dirigents de la màquina electoral i una contraproductent simulació de defensa d'Acció Catalana davant de la Junta del Cens; unes noves eleccions, aquesta vegada per nomenar diputats a les Corts Catalanes; un nou triomf d'Acció Catalana i del nacionalisme integral defensat per ella; la retirada d'En Cambó; etc....

Ja veieu si en tres mesos hi han hagut avinenteses per a que *Kòmos* contés als seus amics de Buenos Aires interioritats i anècdotes!...

Però és llei universal deixar que vagi davant ço que sigui més convenient. *Kòmos* que, com sabeu, sempre agafa les coses per la part de dins, creu que per damunt de tot cal parlar avui de les monuminals murmuracions que des dels cercles polítics de Catalunya van propagant-se. *Kòmos* ha sentit un polític català, dels que sempre saben el secret del moment, ço que segueix:—"En Cambó no ha dimisit per cap dels motius que ens consignen en la seva carta. Tampoc ha dimisit per què s'hagi enemistat amb els seus companys de Comissió d'Acció Política, com pretenen els minyons d'Acció Catalana. En Cambó s'ha retirat estratègicament perquè sap que no trigarem gaires dies a veure grans esdeveniments en la política espanyola. Aquesta retirada d'En Cambó és una forma estudiada de quedar-se al marge del que pugui passar i prendre, mentrestant, posicions tranquil·lament per quan arribi l'hora oportuna. La retirada d'En Cambó té la mateixa significació que l'abstenció de l'Ossorio i Gallardo en las darreres eleccions de diputats a les Corts d'Espanya. Tothom sap que l'exgovernador de Barcelona té un caicacat inexpugnable en el districte de Casp, que representa fa més de vint anys i malgrat això ell no ha volgut presentar candidatura a la segura reelecció—segurament per l'article 29—. L'Ossorio i Gallardo és, com En Cambó, al marge del que pugui esdevenir damunt de la Penín-

sula Ibèrica. Damunt de la Península Ibèrica hi ha l'enfadosa qüestió catalana, que trasbalsa la tranquil·litat de tots els panxacontents que no volen soroll; hi ha una qüestió social íntimament lligada a la del nacionalisme català; hi ha un *malestar* militar agreujat per les palls del Riff i per l'actitud pinxeca del rei dels espanyols; finalment hi ha una qüestió d'ordre internacional que radica en l'interès d'Anglaterra de que Espanya vagi decidida a les terres d'Alhucemes per tal de poder-li atorgar tot seguit la ciutat de Tànger, no per simpatia al país de les manoles i els belmontes, sinó per odi a la seva veïna, que als ulls de John Bull ha fet una creixença perillosa des de la pau de Versalles ençà. Plantejades les coses així, resulta que els desitjos d'Anglaterra coincideixen amb les clodoaltesques arrogàncies del Juan Español, que temps ha que parla de venjança i de càstic en terres africanes, i, no cal dir-ho, troben tota la simpatia d'aquell pobre marquès que, sense les terres del seu marquesat, està presidint el govern actual dels espanyols. Amb l'ajut moral i àdhuc—encara que dissimuladament—l'ajut pecuniari d'Anglaterra s'intentarà sortir com se pugui de les mans dels moros beniuirraguelins. Per poca apariència d'èxit que tingui la maniobra, es donarà un cop d'Estat a Madrid (no oblidem, amics meus, que *Kòmos* parla encara per boca d'altri) i no cal dir que el cop d'aquest cas anirà de dret a fer caure de la basseta l'egregi director del martiri de Barcelona, que temps ens vagarà per demostrar que la història l'ha de fer conèixer als néts dels actuals catalans amb un qualificatiu duríssim.

Alfons XIII d'Espanya té, avui, l'odi dels militars perquè s'ha donat a conèixer com gran amic de favoritismes i traficant de privilegis.

La caiguda d'Alfons XIII, al qual, ara com ara, anomenen els militars *X tres*, anirà seguida de la pujada d'un govern provisional format pels Srs. Aguilera, Cañabó i Ossorio-Gallardo, complementat, entre altres, pels senyors Burgos-Mazo i Marquès de Estella. Aquest govern actuarà de dictador, en un principi, i tot seguit, unes Corts Constituents en les quals s'aprovarà d'una manera fulminant l'estatut famós en el qual es redactaren les clàusules de l'autonomia de Catalunya."

Què hi haurà de cert en aquest pronòstic? Si *Kòmos* pogués tornar unes quantes centúries endarrera, s'arribaria a Delfos, la famosa tiradora de cartes que pulcrament es feia anomenar oracle, i li demanaria l'opinió sobre aquest cas. Avui no ens queda més remei que esperar els fets i amb estoica resignació aguantar-ne les conseqüències.

KÒMOS.

Barcelona, juny de 1923.

AL MARGE D'UN ARTICLE DE "LA NACIÓN"

En Manuel Pedroso és un col·laborador literari del diari "La Nación", un home que, potser, és un espill d'honorabilitat en tots els seus actes, siguin grans o xics.

En l'edició dominical del dia 22 de juliol proppassat, en un estil si és no és irònic hi llegírem una mena de disquisició força ben original. L'home, com cercant una justificació a coses que el temps ja hi ha dit el què, tractant d'esbrinar amb minuciositat les causes que portaren el poble espanyol al grau de decadència a què ha arribat, l'emprèn amb una bona *madame* qui, en febrer de l'any 1679 passà els Pireneus per fer un viatge per les terres d'Espanya.

Trobant-se, de cop i volta, a Briviesca, ciutat burgalesa de més o menys habitants, amb tot l'astorament que és capaç de promoure allò que omple d'enuig a les persones que esgarden la vida d'una manera més seriosa que les altres, que tot ho fan per fer-ho, es trobà en el curiós cas que els pobres *hidalgos* de Briviesca no tenien ni tan solament forquilles per menjar.

Madame d'Aulnoy, que aquest era el nom de la francesa, fins constatà que els towallons eren prou escassos; que l'hostal on passà la nit a Briviesca feia tuf a qui sap què; que la gent dormia... Vaja, que *madame*, segons ens diu En Pedroso, hauria hagut d'entrar a Espanya durant el regnat de Carles Ier. o bé al començament del d'En Felip IIon. Però resulta que, sempre atenent-nos a ço que ens conta l'escriptor, la bona *madame* encara era als llims quan regnaren els dos monarques esmentats.

I és de doldre, perquè aleshores els seus ulls haurien vist arreu panxes plenes, gent que treballa, riu i canta; vol dir, gent satisfeta de la vida.

Per què *madame* d'Aulnoy esperà a néixer en una època tan avançada, per què?...

I En Pedroso, que, malgrat tota la seva intel·ligència, es castellà de soca arrel, i per tant estepari, ens fa avinent que la causa primordial de què a l'hostal de Briviesca no hi hagués forquilles per menjar, era deguda a l'or, que en aquella

època inundava les terres castellanes i havia encarat la vida com avui l'encareix la bona pesseta; i els pobres *hidalgos* de Briviesca, com que tot s'havia encarat, potser per economia de temps i diners, havien prescindit de fer ús d'aquest adiminicle. Veu's aquí el malcontentament de *madame*.

I En Manuel Pedroso s'arrisca, fins i tot, a fer comparances d'inundacions monetàries. Espanya es veié inundada per l'or noble que l'Amèrica pròdiga fornà. Alemanya, en els moments actuals es veu inundada per la més gran pluja de bitllets de banc que registra la Història. Però l'or no és paper, ni el paper or.

Hi ha algú que sigui capaç de justificar que l'or fou la causa de la pobresa espanyola?

Per què, doncs, aquell afany golafre en amuntegar l'auri metall si era la causa immediata de la ruïna d'un poble?

En Pedroso no ens ho diu per què l'amuntegaven.

Tot plegat, el treball d'En Manuel Pedroso ens sembla força interessant, sobretot quan diu, ple d'unció patriòtica, que si en l'actualitat *madame* d'Aulnoy anés a Espanya, així com hi anà aleshores, no trobaria a cap comte-due d'Olivares, perquè ells, els espanyols, abans que arribés a petjar terra peninsular, els haurien ventat com es venta el pallús.

Bé; això, entre ells, passa. En canvi, on anirien a aguantar el cop els D'Olivares, a Catalunya una altra volta? Perquè si fos així, fóra millor que se'ls tinguessin per a ells. Perquè En Pedroso, en tractar dels D'Olivares ho fa referint-se a la xurma dels polítics que avui tenen per missió, a Espanya, d'acomplir l'obra del desgavellament total. I d'aquesta genteta, preguem a Déu que no ens en pertoguï cap.

Però, fet i fet, En Pedroso, si diu el que diu a *madame* d'Aulnoy és degut a què, a més a més de francesa, fou una brillant escriptora qui es plaïa en contar tot allò que desfilava davant dels seus ulls, fos o no fos dolent, però, això sí, sempre emprant aquell subtil esperit que ha donat a la França el mestratge indiscutit per jutgar i criticar sense pietat, a l'enxems que, també, li ha permès d'ésser el bressol il·lustre dels més grans ingenis dels temps moderns.

Si En Pedroso ha escrit l'article parlant sobre los pobres *hidalgos* de Briviesca, no ens càpiga mica de dubte, ho ha fet per allò de què *madame* d'Aulnoy era francesa i escriptora.

J. GRAU-ELIES.

Si voleu que la llengua catalana imperi damunt totes les activitats del nostre viure nacional, contribuïu a l'obra magna d'educar els infants en l'idioma de la Pàtria. Aquesta tasca d'un alt sentit cultural i patriòtic la realitza l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Feu-vos-en soci.

C A T A L U N Y A P E T I T A

Es petita Catalunya, i tal com és la volem.

Ens plau de tenir per pàtria una terra que no és massa gran. No ens agraden les terres immenses, les pàtries de grandesa geomètrica. Estem contents d'ésser catalans, fills de la Catalunya territorialment estreta.

Es bo el tenir una pàtria limitada, que ens deira conèixer totes les seves ciutats, totes les seves contrades. Una pàtria molt gran, una terra molt extensa, no és abraçada prou bé pel cor de l'home.

En la nostra pàtria petita podem tenir uns amics a cada vila, i uns parents a cada comarca. Podem conèixer cada corrent d'aigua i cada relleu del terreny, i els arbres i els conreus diversos. Podem escoltar la parla dialectal de cada indret i saber els mots saborosos de cada lloc.

Catalunya petita té illes, belles illes, daurades i netes. Però tampoc en té massa. A Grècia li sobren illes, i el seu cos territorial és trencat en multituds de bocins insulars. Aquestes illes nostres, veïnes i amigues, són en nombre prou reduït perquè tots els catalans en sapiguem

Un dels mitjans de difusió de l'ideari nacionalista emprats actualment pel nostre poble és la fulla volant. "Acció Catalana" ha estat la institució innovadora d'aquest sistema de propaganda i n'ha percebut excel·lents resultats. S'han editat, "La marca de l'esclau" i "L'estrall en les ànimes", fent-se'n tiratges que ultrapassaren els 100.000 exemplars. Ara està en premsa "Catalunya petita", que ens plau de transcriure per tal d'ajudar a la seva difusió. Els tres treballs han estat publicats en editorial pel diari nacionalista "La Publicitat", de Barcelona.

"L'Estat Català" també segueix aquest eficient sistema de propaganda, havent editat el "Catecisme del jove patriota" i tenint altra fulla en curs de publicació. Llegiu ara aquesta oració d'amor a Catalunya i sentiu l'enyorança de la pàtria amb més intensitat i amb més desitjos de reintegrar-vos-hi germans, companys d'exili.—La Direcció.

el nom i endevinem el lloc on floten, quan adrecem la vista a l'incògnit horitzó de la mar.

Ens desplauria una terra que no poguéssim abraçar amb la nostra imaginació, que no poguéssim recórrer nosaltres mateixos en la durada de la nostra vida. Ens desplauria una pàtria que només poguéssim veure-la amb tota la seva amplitud en les colors convencionals dels mapes.

Ens desplauria una pàtria tan gran, que el sol mai no s'hi pogués. Ens agrada que a la nostra terra, damunt del nostre horitzó, el sol s'hi pongui cada dia, i que cada dia hi poguem veure la claror del sol ixent.

Limitació en l'espai, fronteres en la terra, amistat i concisença de la natura i dels homes, de la geografia i de les ànimes. Sense això no hi ha sentiment de pàtria. L'amor s'esbrava quan ha d'aplicar-se a les grans extensions continentals.

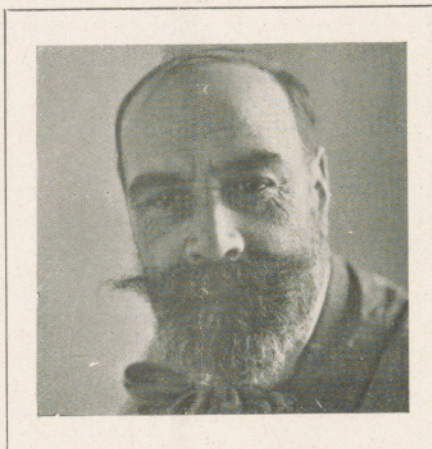
Estimem aquesta Catalunya nostra, la Catalunya petita; tan gran, però, com permetin l'àrea del seu llenguatge i la voluntat dels que el parlen. I damunt la materna terra limitada, la idea i la glòria i la llibertat, que no tenen límits.

E X P O S I C I Ó J O A Q U I M M I R

En el Saló Müller ha estat oberta durant la segona quinzena de juliol una exposició d'obres originals de l'eximí pintor català Joaquim Mir.

L'il·lustre paisatgista ens oferí l'avinentesa de veure reunides un conjunt de teles contenint una síntesi de la trajectòria seguida en la seva art estupenda.

No intentarem fer de crítiques davant l'obra d'En Mir, un dels prestigis més sòlids de l'actual generació catalana; la seva de-

JOAQUIM MIR

finitiva consagració com a valor universal en l'art pictòrica, ens relleva de tot comentari.

Farem constar solament que el nostre compatrieci, en portar a Buenos Aires una col·lecció com la que havem pogut admirar en el Saló Müller, ha realitzat un gran esforç en el sentit d'expansió espiritual que havem d'agrair-li tots els catalans que ens captenim de les coses de la pàtria en l'exili.

El Casal (Caldes)

Venedor de peix.

El Portal (Caldes)

LA TRAGÈDIA DE BARCELONA

Veritable significació del terrorisme anticatalà. - Article sensacional a "La Vanguardia" de Buenos Aires. - Coincidència suggerent amb les "Confidències" de "Kòmos". - La veritat sorgeix diàfana i aixafadora per l'enemic responsable.

Per tractar-se d'un mateix tema i per la coincidència d'afirmacions a què arribem, publiquem sota un mateix títol general els fragments que transcrivim de l'article del senyor Joan Comorera, inserit a "La Vanguardia" d'aquesta capital i les "Confidències" que el dilecte col·laborador que signa Kòmos ens ha tramès de Barcelona estant per aquest número.

Del treball del senyor Comorera, un grup de catalans addictes al comitè Libertat n'ha fet una edició de 12 milers d'exemplars, que s'han tramès a institucions polítiques, culturals, gremials i recreatives, cossos legislatius i consulars i premsa del Sud-Amèrica, d'Espanya i de Catalunya, demés de la fixació que s'ha fet en els carrers d'aquesta capital.

¿Se trata de una política gubernamental?

Resultando evidente la organización policial terrorista, cabe preguntar si los gobiernos españoles, sea cual sea su matiz, siguen conscientemente esa política asesina.

La respuesta es fácil: no; pero por una razón muy simple: los gobiernos españoles no siguen sistemáticamente un plan terrorista contra Barcelona, porque no gobiernan ni en esto, ni en nada. Quien manda, oculto en la sombra, amparándose en la irresponsabilidad constitucional, es el rey Alfonso XIII, es la monarquía. Los gobiernos españoles se limitan a refrendar y a "responsabilizarse" constitucionalmente, de las decisiones tomadas por el rey caballero iluminado por su camarilla de militares y de frailes, y acicateado también por su afán de lucro personal, pues es bueno saber que Alfonso XIII es accionista de fuertes empresas industriales con capital extranjero.

Rey constitucional por la gracia de Dios.

Gracias a Dios, como se dirá él mismo, satisfecho, si es rey constitucional de España, lo es también por la gracia de Dios: maridaje estrambólico y muy español, que aureola su simpática efigie de Borbón narigudo y labicolgante, grabada en las monedas de plata.

Y en su calidad de rey constitucional por la gracia de Dios, dirige las operaciones marroquíes y la política dinástica contra Cataluña. Sus políticos se desgañitan gritando fraternidad, pero él felicita a un general que tuvo el coraje de

decir en pleno senado: "Hay que arrasar a Barcelona, y cubrir de sal su territorio".

Es una política dinástica contra Cataluña.

Sí, este es el "porqué" de la permanente acción terrorista de la policía barcelonesa.

Y las pruebas abundan.

El odio de la dinastía borbónica a Cataluña empezó con el primer rey borbón, pues Felipe V tuvo que someterla a la fuerza, mediante una guerra larga y sangrienta.

Este odio de familia ha ido aumentando con el tiempo para hacerse implacable ahora.

No perdona a Cataluña su permanente inquietud espiritual.

La monarquía española descansa sobre las masas gregarias de la España central. Y sus horas de inquietud sueñan siempre en Cataluña, cuya conciencia cívica, superior a la del resto de España, quizás por recibir directamente la influencia francesa, o por razones profundas de carácter, se subleva constantemente; vibra en perpetua rebeldía contra la ignominia de la política española. Cataluña es la piedra que cae en el charco de las ranas. Y las ranas no perdonan a quienes perturban su idiotismo croante.

Pero vayamos a los hechos.

El ideal catalán.

Cataluña se siente pésimamente gobernada. La actividad de sus habitantes, su espíritu de empresa y su inquietud constante, se sienten maniatados por la medioeval vaciedad del poder monárquico.

No puede moverse, desenvolverse, conforme a su capacidad y fuerzas.

Si los municipios quieren hacer un metro de camino, un puente, una escuela, deben pedir permiso al gobernador de la provincia, hechura del partido en el poder nombrada por el rey, extranjero de la provincia que sólo piensa en dos cosas: en enriquecerse a toda costa, o en conservar la máquina electoral, manipulando para mantener en el candelero a los caciques rurales amigos.

Los presupuestos municipales y provinciales deben pasar por la censura del señor gobernador; pero éste, verdadero virrey, goza del derecho de veto, y lo usa toda vez que las comunas o diputaciones provinciales se atreven a hacer presupuestos verdaderos o simplemente inteligentes.

Consecuencia de esto: la acción comunal es nula y los caciques que se turnan en el poder extorsionan impunemente a todos los ciudadanos libres.

La guardia civil, la policía, los funcionarios públicos, los militares, todos los elementos de opresión y coerción, son castellanos, (en Cataluña se les llama castellanos a todo el resto de los españoles).

Casi desde el comienzo de la guerra mundial, Cataluña ha sufrido un cruel régimen de excepción: Barcelona ha vivido hasta hace escasamente cuatro meses, y el resto de Cataluña a intermitencias no muy distantes, bajo el estado de guerra, sin libertad de palabra, ni de prensa, debiendo soportar los diarios la doble censura militar y civil.

Así, para el campesino, para el ciudadano catalán, el estado español es el estado-gendarme sin atenuantes. Y téngase en cuenta que hemos sólo citado lo más grueso, pues no cabe un estudio a fondo ni es el caso, en este artículo.

Contra esa rutina o anquilosamiento de la España histórica, Cataluña expresaba en todas formas y en cualquier ocasión su ideal. Y este ideal consistía hasta ahora en un república federal. De hoy en adelante... ya lo veremos luego.

La política centralista.

Y bien. Toda la política de la monarquía tiende, no a encauzar inteligentemente ese movimiento universal en Cataluña, sino a sofocarlo por la fuerza.

Para ello emplea indistintamente tres métodos: el político, el económico y el terrorista. En lo político ampara a todos los aventureros que se prestan a desviar la opinión por derroteros revolucionarios de una revolución en el papel.

En lo económico, sostiene a todos los charlatanes del apoliticismo, de la revolución permanente.

Y acude al terrorismo cuando el juego de los dos anteriores métodos, no basta a contener o a desviar suficientemente la voluntad catalana.

Es una verdad que surge de los hechos.

La gran fuerza de Barcelona es la clase obrera. Ciudad netamente industrial, la población barcelonesa es proletaria.

Intervenir constantemente en el movimiento obrero catalán: he aquí el eje de la política dinástica contra Cataluña.

Y hemos de confesar que la monarquía española, tan torpe, tan muerta para el

bien, ha dado pruebas de gran inteligencia en el mal.

Ha manejado como ha querido a las fuerzas obreras barcelonesas.

Hubo un tiempo en que los trabajadores de Barcelona participaban activamente en las luchas políticas. Un gran movimiento, el de la solidaridad catalana, arrastró con fuerza inaudita (tanta, que el que esto escribe recuerda con toda nitidez las escenas de loco entusiasmo que aquellas jornadas provocaron en su pueblo, siendo éstas las impresiones más claras que guarda de su niñez) a todo el pueblo catalán. De ese movimiento podía surgir un grave peligro para la monarquía, porque la masa obrera, republicana ya, política también, estaba en el buen camino para comprender y aceptar las normas ideológicas del socialismo.

Para hacer frente a tan grave amenaza, maniobró para ahogar el naciente movimiento en un mar de violencias revolucionarias charlatanescas y de violencias verdaderas.

Fué en ese período que se abatió sobre Barcelona el primer terrorismo policial.

Fué, asimismo, en esos años que el bandolero Lerroux se transformó en ídolo de la clase trabajadora. En un país en el que no existe la libertad de palabra, ni de imprenta, Lerroux pudo decir desde la tribuna y desde la prensa las mayores atrocidades que jamás se hayan dicho en país alguno contra no importa qué régimen, sin que ningún polizonte osara molestarlo. Lerroux era, como sigue siéndolo, un servidor de la monarquía.

El terrorismo y Lerroux triunfaron. El movimiento de solidaridad catalana fracasó. Y Lerroux pudo proclamarse con orgullo de sátrapa: "emperador del Páralelo". Lo era. Los obreros vivían la revolución al día: todos ellos esperaban la infalible revolución para el día siguiente. Y en la espera votaban, todos votaban. Lerroux se apoderó del municipio. Lerroux se metió en el bolsillo las diputaciones a cortes... Y comenzó la era del soborno, de los negocios sucios, de los concejales lerrouxistas, pobres indigentes antes de ser elegidos concejales y que se construían palacios a los dos años de concejaldía. La casa de la ciudad era una cueva de ladrones. Lerroux, que poco antes usaba el saco azul de los obreros, cuidadoso de la "mise en scène", se "aburguesó", engordó, ganó dinero a montones, se compró automóviles y paulatinamente modificó su lenguaje. ¿La Revolución? (con mayúsculas). Sí, pero a su debido tiempo: no había que precipitar los acontecimientos. ¿La revolución? (con minúscula)? ¡Ah! es peligrosa, esperad un poco: no basta hablar; pensad en el país, en las finanzas, en las posibilidades... Y así, hasta que acabó hablando como un banquero temeroso de perder su dinero en aventuras onerosas.

En el campo obrero las consecuencias fueron terribles. Los proletarios huyeron de la política y se refugiaron en los sindicatos, no para hacer en ellos la obra de defensa inmediata que a los sindicatos corresponde, sino para hacer en ellos *toda la obra*. Y nace la pujanza del sindicalismo anárquico.

Barcelona había caído en la trampa. Los obreros del rey no tenían más que cerrarla bien para que no supiera salir de ella.

Y ese trabajo lo han hecho.

Un nuevo peligro.

Pero no bien conseguido el primer contundente triunfo, apareció un nuevo peligro: el socialismo catalán.

Los hombres más inteligentes de Cataluña, en el curso de la guerra mundial, evolucionaron hacia el socialismo. Ingenieros, médicos, abogados, profesores, la juventud universitaria, y núcleos cada vez mayores de obreros, ingresaron al Partido Socialista español, fortaleciendo la ya existente sección catalana. Y, naturalmente, los problemas propios de Cataluña, especialmente el ideal federativo, citado más arriba, fueron incorporados al programa político de los socialistas catalanes.

Los socialistas catalanes fueron a las elecciones presentando candidatos en Barcelona y algunos distritos rurales. No triunfaron, pero tuvieron más votos que los esperados por los más optimistas. Y votos verdaderos, cosa extraordinaria en el país clásico del peor electoralismo conocido, y en Barcelona, donde votan más los muertos que los vivos, increíblemente escasos también.

Y, ¿puede decirse coincidencia?, comienza la nueva época terrorista policial, la más terrible que haya conocido ciudad alguna.

Las víctimas no son escogidas al azar. Caen quienes deben caer. Aquellos hombres que hacen esfuerzos heroicos para apartar a los obreros del ambiente de violencia malsana y orientarlos por el camino del socialismo, que cifra la victoria de la clase obrera en el empleo inteligente de sus tres armas: política, gremial y cooperativa.

Asesinan a Francisco Layret, uno de los hombres más puros e inteligentes de Cataluña, el glorioso inválido.

Asesinan a los obreros simpatizantes socialistas o sospechosos de socialistas.

En los sindicatos gozan de impunidad los más "exaltados" predicadores de la violencia y del apoliticismo y se asesina a aquellos que insinúan la conveniencia de probar el arma política. Así cayó Salvador Seguí (Noy del Suere), cuando abandonando, alceccionado por la horrible realidad, su idealismo anárquico-sindicalista, se inclinaba a defender la acción política de la clase trabajadora. Así fué

gravemente herido en Manresa Pestaña días después de sus declaraciones vagas, sospechadas de políticas.

Son perseguidos, amenazados de muerte, los líderes más activos del socialismo catalán.

En la carta particular de que hablé más arriba, el compañero X., cuyo nombre oculto por razones fáciles de comprender, ha sido víctima de dos atentados y conoce hoy la vida del desterrado. Escuchadle a él mismo:

"Pero la vida así no era ya posible. Debí rendirme a la voluntad de los otros, amigos y familia, huyendo de Barcelona, por el delito monstruoso de pensar honradamente, en voz alta, lo que pienso. ¡Parece imposible eso, en el año 1923, y en Europa!... Quieren justificar el odio que me tienen por mi generosa intervención en la campaña contra el terrorismo. Así, si me hacen caer, mi muerte será un episodio más dentro de las luchas terroristas. *Pero van, realmente, a detener nuestra acción socialista*".

La política criminal de la dinastía contra Cataluña ha descubierto, pues, todas sus cartas. Por su acción perece Barcelona en ese ambiente de inauditas violencias. En la mentalidad de los obreros, que han soportado el terrorismo "por razones de estado", no caben hoy por hoy más razonamientos que los de la violencia.

¿Se modificará ese estado morbozo?

Queremos creerlo así, porque, a pesar de las apariencias, el obrero catalán es hondamente constructivo. En medio de tantas tempestades, Cataluña da pruebas inconfundibles de su espíritu de asociación: el movimiento cooperativo catalán es el más importante de España; y en lo subconsciente de todos los catalanes van trabajando las fuerzas fecundas del socialismo. Cuando ellas salgan a superficie, cuando los obreros catalanes comprendan la razón de todo su calvario, el movimiento socialista adquirirá una pujanza irresistible.

Y ese optimismo lo sienten los militantes de allá. El compañero X., que no tiene motivos para ser optimista, me escribe: "De aquí a unos cuantos años, el socialismo catalán será la fuerza directora de la política catalana."

Una convicción colectiva.

En Cataluña la conciencia está hecha: nadie duda de que los males que tan trágicamente van minando su existencia son provocados por el estado español, que no ha considerado nunca sus "problemas sociales como motivos puramente de orden económico o social, sino como algo de lo cual la política española debe sacar provecho para sus fines".

Tan firme es esta convicción, forjada a fuerza de sangre y dolor, que Cataluña

no ha vacil·lado en dirigir-se a la "Liga de los derechos del hombre", en París, para dir: "Este estado de cosas (el terrorismo) no es sino la consecuencia indirecta de la lucha de clases. En todos los países civilizados, la lucha de clases se desarrolla en el terreno del respeto humano y de la dignidad; en Cataluña la lucha de clases ha degenerado, por obra de las autoridades españolas, en una lucha de bandadas que nada tienen que envidiar a las emboscadas fratricidas de los mejores tiempos medioevales. Ya no es una serie de crímenes que ensangrienta la ciudad, es la guerra contra un enemigo invisible, protegido por las autoridades, envalentonado por el pánico de los ciudadanos y por la impunidad de sus fechorías. En fin, es ésta una guerra contra Barcelona y su prosperidad, contra Cataluña entera."

JUAN COMORERA."

CONFIDÈNCIES

I

A Barcelona no trobareu ni un sol ciutadà, amb ulls a la cara, capaç de creure que la vaga actual dels transports i el terrorisme, convertit en malura crònica, tinguin res de comú amb ço que ara s'anomena genèricament conflictes socials. *Kómos* vol portar-vos el convenciment, amics de Buenos Aires, de que el poble barceloní té, aquesta vegada, bon nas de perdiguer i flaira amb gran finor damunt la pista veritable que mena al cau dels conills. Si el terrorisme anticatalà que plana damunt Barcelona (no siguem lleugers com alguns que, sense adonar-se'n, parlen del "terrorisme català" o "barceloní", acceptant el qualificatiu intencionat que se li dona des de Madrid) no fos originari del mateix lloc del qual, en els països civilitzats, en surten les mesures conduents a la repressió de totes les teratologies i de totes les malifetes i crims, a Barcelona es podrien apreciar objectivament els efectes d'un desig, si més no, d'arribar, per part del govern d'ocupació, a l'extirpació d'aquesta gangrena. Suara s'ha dit, per exemple, que uns pistolers havien sortit de la Capital de Catalunya cap a la cort d'Espanya amb aires poc tranquil·litzadors. No cal dir que es tractava d'una guatlla com una casa. La policia de Madrid, però, com si es tractés de cosa verídica o per si la broma no fos tal, es posà en moviment amb el zel de les grans solemnitats; els passatgers de tots els trens sortits de Barcelona cap a Madrid foren escorcollats tres o quatre vegades durant el viatge; no sortí cap automòbil per les carreteres que menen a Madrid sense els escorcolls de reglament; al mateix fill de Déu que procedent de Barcelona arribés a la villa

i corte li exigien els pàpers i un pic hostatjat als hotels de la mateixa capital rebien a mitja nit la desvetlladora visita del comissari amb la cantarella de consuetud: "els pàpers, si us plau".

Aquesta brometa no fou pas cosa d'un dia, com algú podria creure, sinó que segueix encara i segurament seguirà mentre hi hagin atemptats pels carrers de Barcelona. Aquestes mesures per a la conservació de la tranquil·litat del viure a la capital d'Espanya ningú les ha vist, però, observar recíprocament pel que fa referència a la desitjada pau de Barcelona. A Madrid hi ha duana rigorosa per a controlar l'honorabilitat de qualsevulla forma de persona procedent de Catalunya. A Barcelona, en canvi, no existeix cap cordó sanitari ni ètie per al que amb figura humana hi arriba procedent de terres espanyoles. Fixeu-vos com això concorda amb el fet de que tots els pistolers que campen tranquil·lament per la ciutat nostrada, protegits per la policia del consolat d'Espanya, són nats en terra de tirans.

El problema del terrorisme no és tal problema. És més diàfan que el buit absolut. El terrorisme és únicament la forma de venjar-se Madrid dels progressos exorbitants de la catalanitat de Catalunya.

A Barcelona, igual que en temps de l'imperi d'En Lerroux es publicava un diari que amb el nom de "El Progreso" pretenia, amb l'ajut del govern, fer retrocedir l'exèrcit nacionalista que comandava el Dr. Robert, es publica avui un altre paperot infecte, que amb el mateix ajut que rebia el diari de l'ex-emperador, i amb el títol de "Solidaridad Obrera" (naturalment, també en castellà), està destinat a emmetzinar el cervell dels pobres obrers catalans fent-los creure en guanys pecuniaris i socials immediats i en revolucions més o menys arruïnades a base de Lenins o Trotskies de fabricació espanyola. En aquesta fulla, prometedora de reivindicacions exclusivament gàstriques, es procura apartar els obrers de les sentimentalitats patriòtiques a base del descolorit tòpic de la internacionalització dels esperits i la negació de les pàtries. Aquestes maneres tant *internacionalistes* són fetes a base de llençar insults als nacionalistes catalans, acusacions contra els catalanistes sense distincions de formes ni de matisos, dieteris contra els patriotes de Catalunya, desprecis i brometes de mala mena contra la llengua catalana i amenaces de boicot contra la indústria de Catalunya. "Solidaridad Obrera" fa, també, a Catalunya una *hoable* tasca de vetllar per la puresa de la tant internacionalitzadora llengua de Cervantes i a tal objecte, firmats per un minyó que se les heu de gran filòleg, diu a l'*Academia de la Lengua*, ço que cal fer

pèr a que *nuestra lengua sea simplificada i difundida*.

Els pistolers corren per Barcelona fent bracet amb els agents de la policia. Tot-hom ho sap i ja ningú se n'esgarrija. Qui no ha vist alguna vegada pels carrers de Barcelona l'Angel Pestaña protegit per dos pistolers de confiança i un parell de policies?

Els pistolers que escampen fredament i a sou la mort pels carrers de Barcelona no són pas fanàtics d'un ideal com ho podria ésser un home normal qualsevol. Els pistolers, que d'una manera inadequada han estat anomenats "del sindicat únic" o "del sindicat lliure", són uns perfectes professionals del crim que van a donar llur *cop de mà* a qui en dóna més. Ells entre ells, talment com diu dels llops el proverbi, no es mosseguen; hom pot veure'ls moltes nits prenent café al Lyon d'Or com qualsevol persona decent. Això també la policia espanyola ho sap a bastament car no són rares les vegades que a la *tertúlia* (podríem qualificar-la familiar) s'hi veuen associats els agents governatius. El poble sap, però, que els conterutians del Lyon d'Or són gent a sou del consolat d'Espanya a Barcelona. L'única diferència rau en el fet de que el pagament dels darrers es fa d'una manera directa, mentre que el dels primers es verifica d'una faisó tortuosa, per tres o més taules. El president del Consell de Ministres, Sr. García Prieto, acaba de dir en ple parlament espanyol que el problema del nacionalisme i el problema del terrorisme estan íntimament lligats i que no s'ha de pensar en que sia possible acabar l'un sense que desaparegui totalment l'altre. El diputat socialista, Sr. Besteiro, contestant al regionalista Rahola, es féu solidari dels que pensen, com el cap del govern espanyol, que el terrorisme existeix per torturar la Catalunya indomable que s'obstina en ésser independent. El Sr. Besteiro confessa que la funció d'En Lerroux, que el terrorisme de les bombes i que l'actual moviment sindicalista a base de pistolers, són obra dels governs espanyols, disposats per tots els mitjans a impedir el deixondiment nacional de Catalunya.

Kómos ha vist fa pocs dies com un guàrdia municipal agafava un pistolero amb l'eina homicida encara fumant. *Kómos* ha vist conduir aquell assassí a la comissaria policíaca. *Kómos* ha vist després com aquell guàrdia valent i honorable sortia als pocs moments d'aquella jaça dels llops de l'ocupació tot consirós i pansit. *Kómos*, finalment, ha seguit des del seu amagatall l'actitud d'encuriosit que el digne funcionari municipal prenia després, i en aquella posició, tan escaient a la seva natural xafarderia, ha pogut veure que des de la primera cantonada aquell bon home cloïa els punys de ràbia

i la cara se li esblaimava observant com de la barraça del comissari sortia riallera i tranquil·líssima aquella fera que uns moments abans s'havia fet creditora de la força que els pobles civilitzats tenen destinada als autors de les malifetes més repugnants.

Aquestes confidències corren el perill d'ésser massa llargues i per això *Kómos* fa punt i us diu, fins a les altres.

Barcelona, juny de 1923.

II

L'origen de les bandes de pistolers que fan d'agents executius del terrorisme de reial ordre, amo i senyor de Barcelona el trobem en aquella famosa ramada de malvats que, sota les ordres del més gros amoral que mai cap altre govern d'ocupació hagi pogut comptar entre els seus gossos més rastres, assassinà al digníssim professor de l'Escola Industrial, Sr. Barrer. El nom d'aquell degenerat que paga amb or alemany inicià l'era actual de llàgrimes i de sang, és en realitat un nom que els catalans havem de recordar d'una manera fatal quan, després d'haver assolit la llibertat anhelada, passem revista a les malvetats caigudes sobre nostre durant els temps endolats de la dominació espanyola. Quan a les escoles de la Catalunya independent el mestre preguntava als infants la lliçó d'història de la pàtria durant el primer quart de la vintena centúria, tingueu la seguretat, amics meus que el nom de Bravo Portillo serà pronunciat indefectiblement en companyia dels màxims dicters.

Les bandes de pistolers organitzades pel famós Bravo Portillo amb diners alemanys passats pel consolat ture de Barcelona, tenien la missió de perseguir a foc els amics de França i els seus aliats i assegurar l'espionatge a profit dels submarins que es passejaven impunement per les costes catalanes.

Finida la guerra, aquelles mateixes bandes seguien actuant amb un caràcter espanyolista a l'empar del consolat d'Espanya i amb el reforç dels espanyols famolones radicats a Barcelona. Aquesta fusió de models de civilitat i de cultura i patriotisme fou autobatejada amb el nom de *Liga Patriótica Española*. No cal parlar-ne d'aquella organització; tothom recorda encara l'assassinat del pobre orfeonista. Tothom recorda que era aquell un moment d'esclat nacionalista. Tothom recorda les grolleries d'aquella *gran siete* com diuen a l'Argentina. I tothom recorda com en aquell moment els atemptats contra patrons i contra obrers començaren a fer-se freqüents i com, a diferència del que passava, en tractar-se de manifestacions catalanistes, la policia "feia als ulls grossos" quan es tractava de delictes

comesos per pistolers. Anar al "Goya" i aixecar-se silenciosament amb aire de retirar-se del local en sortir aquella famosa prostituta, era motiu més que suficient per ingressar a la Presó Model sense previ atestat. Assassinar a ple dia, i sense dissimul, a un ciutadà honrat qualsevulla, no mereixia, tan sols, la mirada d'un agent de l'ordre públic. Sota d'aquella protecció descarada i a base d'uns traficants de consciències d'obrer i sempre disposats a qualsevol baixesa, s'anà creant l'organització del Sindicat Unie, altra mena de lerrouxisme ajustat a les exigències del moment (el bolxevisme es avui encara a l'ordre del dia). L'atenció del poble s'havia desviat ja cap al camí que el govern espanyol desitjava menar-lo. El catalanisme podia considerar-se aturat. La pau de Barcelona no és pas article indispensable per a la vida d'Espanya que la domina. Tanmateix hom pot continuar a Madrid vivint tranquil·lament el mateix si a Barcelona hi han vagues i conflictes socials com si no.

La xurma homicida ja havia donat el rendiment desitjat i calia fer-la engabiar novament. Aquesta missió fou confiada als militars Martínez Anido i Arlegui. La manera com aquells dos generals consideraren que es podia arribar a la normalització aparent de Barcelona consistia en donar un sens fi de permisos de cases de joc i crear un sindicat en front del que existia. El Sindicat Lliure (que així fou batejat el nou organisme de govern) rebé tot seguit l'ajut incondicional dels partits conservadors (unió monàrquica, regionalistes, carlins) i de la Patronal car tots aquests elements cregueren en la bona fe i s'engrescaren amb l'arrogància dels representants de l'autoritat espanyola. Els crims, però, seguien produint-se amb la mateixa o potser amb major intensitat a causa d'un nou element: les represàlies. La junta del Sindicat Unie corria perill d'ésser víctima de les fúries d'algun exaltat i fou posada a cobert traslladant-la al castell de la Moia (algú cregué amb candidesa que es tractava d'un veritable empresonament). Els pistolers de l'Unie funcionaven més de tard en tard, a mida que els mesos anaven passant, i l'explicació d'aquesta minva d'activitat no es trobava sinó en el fet de no haver-hi diners a les caixes destinat a la partida corresponent. El Sindicat Lliure, no havia sabut, mentrestant, conquerir-se la simpatia dels obrers perquè les fulles que els defensaven eren burgeses i clericals. En Martínez Anido i l'Arlegui, actuaren també pel mitjà de la *lleida de fuga*, assassinant, sense cap agraïment, als que mesos abans havien actuat empetosos com ells des de Madrid a treballar contra Catalunya.

Tothom recorda el fracàs de la gestió dels dos generals i la final vergonyosa el

dia que hom descobrí la trama grollera d'aquell famós "atemptat" del Dormitori de St. Francesc.

El catalanisme anava fent el seu fet i s'apropaven unes eleccions. Calia que el govern guanyés passant per damunt de tot i sense reparar en el preu. Tota la tasca dels governadors que anessin a Barcelona s'havia de concretar a fer la traveta als nacionalistes. Era, doncs, necessari tornar a deixar lliure actuació als més acreditats agents, que eren, indiscutiblement, els senyors del Sindicat Unie. I calia entorpir la marxa de qualsevol que fos estimat materialment pels barcelonins; per això es féu la vaga del Metropolità, que encara dura. Fou inútil que les protestes eixissin sense interrupció des de tots els indrets de Catalunya. Calia frenar el nacionalisme i tots el mitjans semblaven licits al govern per tal d'aconseguir-ho.

Persones ben informades asseguren que l'Alfons XIII, rei dels espanyols, fou i és encara el director de totes aquestes intrigues anticatalanes. El famós telegrama a "María y a toda la compañía" no podia pas ésser un mer episodi. Alfons XIII (o Xíres) s'ha guanyat amb poc temps l'odi de tots els estaments espanyols i el despreci dels pocs catalans que encara el creien un passable Borbón des d'aquella promesa que féu de parlar el català al següent viatge que fes a Catalunya.

Vingueren les eleccions, després d'uns atropells inqualificables contra persones i contra institucions; ajuntaments processats i destituïts, batlles detinguts i processats, etc., etc. Els candidats del govern foren extrets de les urnes amb els forceps de la guàrdia civil i dels pistolers, però a Barcelona triomfà la candidatura d'En Rovira i Virgili amb els vots dels nacionalistes. Aquest triomf fou escamotejat amb les armes de la llei espanyola. Hi havia una ordre reial (no es pas el mateix que una reial ordre) que exigia que el lloc guanyat pel candidat nacionalista fos donat al gallec anticatalà Emiliano Iglesias (aquell famós timador de perles) i així fou fet de la manera més legal que somniar-se pugui.

La protesta del poble féu créixer encara més la pruija de nacionalisme observat a les eleccions i això féu muntar a graus més alts l'ira dels enemics de la terra catalana. I esdevingué la vaga dels transports i s'exacerbaren les manifestacions d'agressivitat dels terroristes.

Vingueren les eleccions de diputats provincials com un parèntesi ben circumscrit, a manifestar la voluntat de Catalunya d'ésser lliure i mestressa dels seus destins mentre s'elaborava el pla d'aquella vaga.

Quina pena fa veure encara alguns obrers catalans com se deixen ingènua-

ment arrossegar a secundar moviments espanyolistes tan mal dissimulats!

La vaga dels transports, la vaga del metropolità i totes les consecutives a la manca de primeres matèries, cada dia més nombroses, no poden, però, fer distreure el poble del seus anhels nacionalistes. Aquesta vegada el govern de Madrid, malgrat tots els seus maquiavelismes, s'ha pogut convèncer de que no pot res contra l'esperit del poble català, furturós de llibertat. Les darreres edeccions en són una prova eloqüentíssima.

El terrorisme continua i continuarà fins que Catalunya s'imposi d'una manera col·lectiva. Els esforços individuals no són possibles. La mort d'En Layret, les amenaces contra En Macià i altres bons nacionalistes i l'atemptat, sortosament fracassat, contra En Rafel Campalans, ens guardaran d'equivocar-nos. La creació d'un partit socialista català que portés els obrers al terreny nacionalista sense, però, que tinguessin de posposar els afanys de millora social a que tenen dret, fóra una solució. Avui, no obstant,

l'experiència demostra que aquesta possibilitat no pot passar dels domenyos de la teoria. En Rafel Campalans ha hagut de fugir de Barcelona a causa d'haver-ho intentat.

El govern espanyol a profit de la seva golafreria ha llençat al carrer les feres, però no té prou pit per acorrallar-les novament. Aquest joc pot reeixir una vegada; dues es fa més difícil. Però tres, es gairebé impossible. Alemanya va fer-ho una vegada per tal de desfer la unió dels aliats i aconseguir que Rússia demanés la pau separada dels seus amics. La revolució russa triomfà i els soviets començaven llur obra demolidora. Avui la malura comunista sobreix dels límits del vell imperi del Czar i amenaça d'envair la república ex-kaisericiana. A Espanya comencen de saltar-hi esquitxos del terrorisme que portà ella mateixa a destruir la pau barcelonina. Per això comencen d'espantar-se i voldrien eüta-corrents tornar les aigües a la mare natural.

Santa Independència Catalana, bé trigues prou d'arribar!

KÓMOS.

COMENTARIS DE POLÍTICA

LES ELECCIONS

Les eleccions de Diputats de la Mancomunitat, celebrades el 10 del darrer mes de juny, mereixen un comentari.

Per a nosaltres, aquestes eleccions i les de Regidors, són les úniques que tenen un interès real, pel seu caràcter de continuïtat en la Catalunya de demà, i perquè són un entrenament pel futur govern propi.

Tres candidatures, totes elles aspirant les majories, varen presentar-se a Barcelona: Lliga Regionalista, Acció Catalana i Partit Radical (lerrouxista).

Es a dir que en comptes del front únic nacionalista, desitjat i intentat per algú, va presentar-se contra les dues candidatures catalanes, un front únic espanyol, ja que no va presentar-se cap candidat de les famílies monàrquico-liberal-autonomistes, etc., etc., que són espanyolistes disfressats, aspirants a vegades a que se'ls torni la sang blava per real decret.

Malgrat l'èxit radical, al qual ens referim després, nosaltres no desitjàvem cap mena d'intel·ligència entre la Lliga Regionalista i Acció Catalana.

Entenem que com més transcendental és el moment de la història d'un poble, amb més noblesa i més claredat cal definir la quantitat i la qualitat dels següents de les diverses ideologies.

Si hagués triomfat totalment una coalició electoral Lliga-Acció, s'hauria evitat l'entrada de nous diputats radicals a la Mancomunitat. Naturalment que era cosa interessant, però aleshores hauria es-

tat difícil determinar clarament si havia tingut més vots l'ideal de l'*Espanya gran* o el de la Catalunya lliure. També, lluitant separatament les dues forces catalanes, els electors han tingut ocasió de sentir un precedent de repressió moral, que cal que tinguin en compte en el futur els que pretenguin falsejar l'expressió de la voluntat del cos electoral autèntic i conscient.

Varen triomfar per majories Acció Catalana i el Partit Radical, i per minories la Lliga Regionalista.

Els radicals, que no podem pas classificar-los de partit polític, sinó de gremi, varen extremar les seves males arts, temps ha famoses. Les rodes varen funcionar des de les primeres hores del dematí, amb una tenacitat digna de millor causa, malgrat les traves que en algunes seccions els impossibilitaven de rodar amb normalitat. Ho afirmem per l'experiència adquirida en vuit hores intensives d'intervenció en una de les seccions menys castigades.

El regidor radical, Rocha, protestava l'altre dia de l'exclusió de 14.000 electors en el darrer cens electoral; realment, no deu deixar d'ésser un inconvenient pel partit radical, davant del temor de la manca que poden fer aquests correligionaris falsos en unes properes eleccions.

La derrota de la Lliga regionalista, per lo fulminant, va sorprendre a molta gent. No obstant, ha demostrat la realitat de l'afirmació que venim sostenint

d'anys ençà, en aquestes mateixes planes: Els catalans adquireixen, cada dia amb més intensitat, el convenciment de que el plet de Catalunya s'ha de resoldre prescindint de l'opinió espanyola i malgrat l'opinió espanyola, contra l'opinió espanyola; hi ha qui creu que fins a la vigília de pendre'ns la independència, no se'ns oferirà una autonomia i encara millorada.

L'esdevenidor.

Expressàvem en aquestes mateixes planes, el mes anterior, la nostra opinió respecte del nou i ja vigorós partit designat amb el nom d'Acció Catalana.

Dèiem que la seva força radicava en el fet del seu ideal separatista, que, si bé en un moment passional podia omplir un programa, era forçós que posteriorment es definís el criteri del partit respecte d'altres problemes que, com el nacionalista, fan trontollar els fonaments de la constitució actual del món.

Està en la consciència de tothom, que Acció Catalana no representa pas, en bloc, un partit d'esquerra; és innegable que hi han entrat mentalitats d'idees avançades, però aquestes hi són en minoria i per afinitat condicional momentània.

Calia, doncs, per tal d'estructurar els corrents ideològics de la Catalunya futura, la creació d'algun partit d'esquerra, que, emmotllant-se a les característiques de la raça, incorporés directament la nostra terra a's grans moviments internacionals, contribuint així nosaltres, a la mida de les nostres forces, a assenyalar la ruta que ha de seguir la humanitat vers una major perfecció.

I veu's aquí que aquesta nova força ha estat creada fa poc, amb la denominació de Unió Socialista de Catalunya.

Volíem parlar-ne extensament aquest mes, però ajornada una reunió que hom deia que es celebraria el 24 del passat mes de juny, per tal de dissenyar-se el programa del nou partit, preferim esperar a parlar-ne el mes que ve amb més precisió i major coneixement.

Què farà la Lliga Regionalista? Quina posició prendrà pel futur?

Francament i sense passió, hem de confessar la nostra modesta opinió de que té els dies, relativament, comptats.

La separació catalano-espanyola, és cada dia més fonda. És molt possible que a no trigar gaire, no es permetin les situacions efusives i els partits hagin de definir clarament la seva situació, favorable a Catalunya o favorable a Espanya, és a dir, contra una o contra l'altra.

Ço que no havia existit col·lectivament fins ara, qui sap si no s'està elaborant: l'odi a Espanya. I aquest odi és normal i just i sant. Malgrat que fa centenars

d'anys que Catalunya rep les escomeses d'Espanya, no poden negar-se els esforços que els catalans han fet fins aquest moment, per tal de trobar una solució amistosa; a aquests esforços, s'ha contestat amb insults, amb befes, amb persecucions; al desig de regeneració d'Espanya per mitjà de Catalunya, es contesta amb atacs directes al cor de Catalunya, es contesta amb totes les baixeses que tenen per fi ensorrar moralment i materialment la nostra terra.

Tindriem, doncs, dignitat els catalans, si encara cercàvem l'amistat de tals botxins?

Que no se'ns digui que això no ho sent Espanya; que són sols els polítics espanyols i no el poble d'Espanya, qui ens agredeix; que no se'ns retregui que els espanyols, igual que els catalans, toquen las conseqüències d'aquest estat de coses.

Segui pel que es vulgui, Catalunya és el blanc de totes les ires espanyoles; dels polítics espanyols i del poble espanyol. No negarem que individualment hi hagi algú a Espanya que senti amb nosaltres, per humanitat i per justícia. Però aquestes adhesions són individuals, i en tot Espanya no s'ha aixecat fins avui cap veu col·lectiva clamant justícia contra el martiri de Catalunya. Ells són ells, i si entenen que la seva terra comet actes incívils, amb el seu silenci cometen aquells pecats dels quals un se'n fa reu sense cometre'ls.

A la capital d'Espanya s'ha retret el que els catalans haguessin pres part en la independència de Cuba.—Amb molta honra i molt d'orgull!—contestarem nosaltres. I no a Cuba, solament, no, que és arreu d'Amèrica i fora d'Amèrica, que a l'alliberació de molts pobles, sovint del jou espanyol, hi van associats els noms de catalans, esdevinguts herois amb la seva generositat i el seu amor per les causes justes.

S'està escrivint una plana de la història d'Espanya, on es dirà que ha estat escombrada de Catalunya i del Marroc.

I En *Juan Español* s'entornarà, malgrat e'l, cap a la misèrrima *tierra del sol*, al *solar del Cid*, a l'*ancha Castilla*, al *granero del mundo*, a viure de propinas, i preparar-se per fer de cicerone del museu d'antiguitats i d'immobilització més gran del món.

F. SANMARSAL.

Barcelona, 1er. de juliol, 1923.

A V E R A N Y

"Lluny dels ulls, prop del cor." Un brillant que fulgeix amb vivors indomptables. Llum d'albors, blaus de mar. Canviant de colors ses facetes amables.

*Per quí són foc roent sos destells?
Per quí són com verí ses fiblades?
Per quí és fer com el glas? Sos cantells
per quí són durs com marbre? Cansades*

*mans impures el tencn guardat.
Panys i claus i cadenes no hi valen,
però; que ell amb sos brills els rebut
l'hàlit mal i babor que hi exhalen.*

*Més fulgent i gemat cada instant,
cega els ulls de l'avar qui el detenta
I els seus iris benèfics, tombant
vers la llum dels nous dies, ostenta*

*son magnífic primor, nuu i pur
com tot do virginal de Natura.
De quí és el tresor? Quin augur
ens dirà per què encara se'l detura?*

*"Lluny dels ulls, prop del cor." Clar i viu
dolç anhel de les ments, flor, estrella,
esperança que a tots ens somriu
—serà flor ço que és ara poncella;*

*serà flama arborada i vibrant,
serà sol, serà lluna i aurora,
blau de mar, verd dels prats, neu brillant
de congestes; cançó redemptora*

*que alçaprema en un càntic immens
tot un poble en brogit de batalla
son dilema sentint, tan intens:
"Lluita, o cau! Mantell d'or, o mort-
(lla!)"—*

*"Lluny dels ulls, prop del cor." Un brillant
que fulgura amb eterna bellesa.
Per quí l'ama duu sort. Mal instant
per quí els és bella joia defensa.*

GRÀCIA B. DE LLORENS.

N O T Í C I E S

I

Se'ns assabenta que aviat es publicarà a Buenos Aires una revista destinada a donar a conèixer, especialment, l'activitat espiritual de Catalunya en tots els seus matisos culturals i estètics.

Aquest lloabilíssim propòsit ha sorgit d'entre un grup de joves estudiosos argentins admiradors de la nostra pàtria. Naturalment, tractant-se d'elements del país que ens hostatja, la revista serà redactada en l'idioma oficial argentí.

Sabem també que s'han iniciat les gestions per tal d'arribar a una realitat satisfactòria, havent-se tramès comunicats a revistes i institucions de Catalunya sol·licitant llur ajut moral.

No cal ponderar com desitjariem que els treballs conduents a la publicació de la revista aconseguissin un feliç resultat i com voldríem poder assabentar als nostres dilectes llegidors l'aparició del primer número.

II

Bon punt arribà la notícia a Buenos Aires de la prohibició que el govern espanyol féu de l'excursió artística empresa per l'orfeó de Figueres "Germanor Empordanesa", l'Orfeó Català del Casal adreçà a l'entitat germana, tan grollerament ofesa, un missatge cablegràfic d'adhesió i d'encoratjament.

Es una trista facècia de l'Estat que té

L'OBRA DE L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA

LA PLATA.— Grup de patriotes assistents a l'assemblea de constitució de la Comissió Delegada de la Protectora. D'esquerra a dreta (assentats): Enric George, vice-secretari; Albert Serras, vice-president; Enric Font, president; Joaquim Gost, secretari, i Miquel Agorreta, tresorer.

sotmesa la nostra pàtria el fer moure l'ambaixador que té a França per tal de recabar del govern Francès l'ordre corresponent per no permetre que una inofensiva i altament espiritual massa orfeònica vagi a Tolosa a cantar invitada gentilmente per la "Chorale Déodat de Séverac".

Què en deu pensar la França d'un país que mobilitza la diplomàcia per privar a uns excursionistes el dret d'ostentar en el trauc de la solapa un llacet català, i a un orfeó en viatge, compost d'homes, dones i infants, fer-lo entornar al punt de partida pel sol i únic deliet d'ésser, uns i altres, dignes i pacífics catalans? Segurament que somriurà pensant que és una minúcia la concessió d'aquelles bagatelles, però que no deixaran d'ésser tingudes en compte cas de fer-se necessari retreure favors quan un afer d'importància estatal estigui en litigi, com per exemple la qüestió de Tànger.

Mentrestant aquests tradicionals procediments espanyols van duent la llum a moltes consciències catalanes i poc a poc el poble va reintegrant-se a l'esperit de la nació.

Ultra el cablegrama, l'Orfeó Català ha tramès a l'orfeó de la capital empordanesa una llaçada de cinta catalana i ar-

gentina perquè sigui col·locada a la seva senyera en senyal d'homenatge i de companyonia dels cantaires exiliats que serven puríssim l'amor a la pàtria.

III

En el número proppassat de RESSORGIMENT ens lamentàvem de l'absència d'obres d'autors catalans en la llista que publicà la premsa argentina del repertori de la genial actriu Marguerida Xirgu, que actua en el teatre San Martin.

Avui ens plau de manifestar, però, que malgrat l'omissió esmentada, la Xirgu ens ha donat representacions d'obres d'autors nostrats, entre altres "Maria Rosa" d'En Guimerà i "El pati blau", d'En Rusiñol, ambdues en la traducció espanyola, naturalment.

Per cert que la gran actriu hi aconseguí èxits clamorosos.

Així mateix havem d'esmentar que la companyia Guerrero, representà la traducció del drama "Mossen Janot", del venerable autor N'Angel Guimerà, glòria vivent de l'escena catalana. El principal paper femení de l'obra anà a càrrec de la nostra compatricia senyoreta Tapias, el millor element amb què compta la companyia dels rancis ancians.

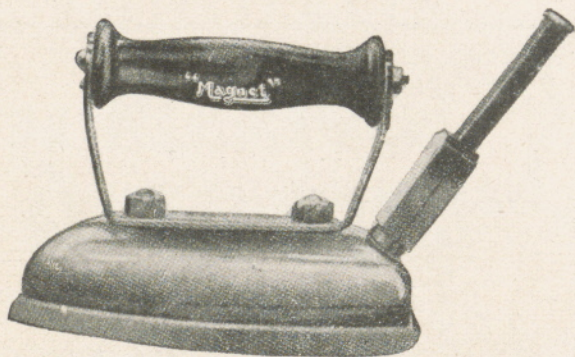
IV

El Consell Directiu del Centre Català de Cultura, de La Plata, ha quedat constituït així: Albert Serras, president; Antoni Via, vice-president; Joaquim Gost, secretari; Joan Poblet, vice-secretari; Miquel Agorreta, tresorer; Enric George, Josep Font, Pau Lluís Sánchez i Pere Puigmartí, vocals; Josep Pich, Baldomer Escayol i Francese Corredor, vocals suplents.

També hem estat assabentats de que la Comissió Delegada de la Protectora a l'Assumpció (Paraguai) ha quedat integrada pels senyors Pere Marès, president; Ricard Comellas, secretari; Josep Serra-Fortuny, tresorer, i Antoni Estragués, vocal delegat pel Centre Català.

V

El Centre Nacionalista Català de Nova York ens assabenta la renovació del seu Consell Directiu, el qual ha quedat constituït en aquesta forma: Jaume Jurnet, president; Joan Agell, vice-president; Joaquim Rosselló, secretari de l'exterior; Joan C. Rios, secretari de l'interior; Josep G. Monguió, secretari d'actes; Esteve Puigdengoles, tresorer; Frederic Claramunt, comptable; Francese Valls,

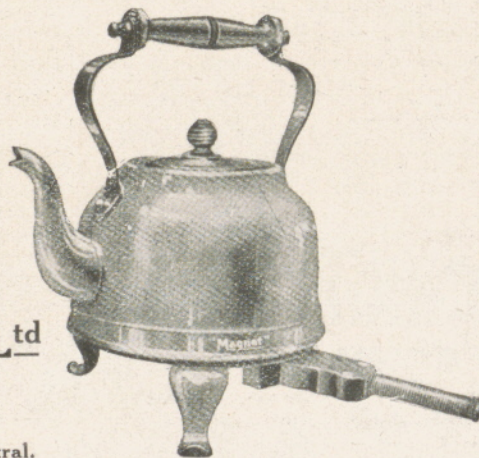
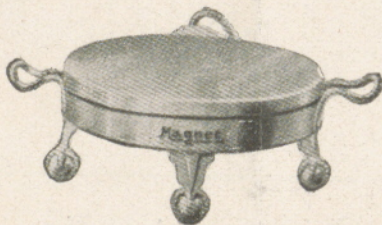

ELS APARELLS ELÈCTRICS MARCA

"Magnet"

PER A ÚS DOMÈSTIC, SÓN ELS MÉS ECONÒMICS

Sol·licitin llista de preus
il·lustrada

Anglo-Argentine General Electric Co. Ltd

1475 - RIVADAVIA - 1483

(PLAÇA DEL CONGRÈS) - BUENOS AIRES

U. T. 5560 al 62, Libertad

Coop. T. 2616, Central.

Josep Fontanals, Isidre Farriols, Ramon Raxac, Francesc Balagué i Josep Comas, vocals.

VI

Per haver-se d'absentar de La Plata el fervent nacionalista i bon amic Baldomer Rabassa, el qual sortí el dia 2 en viatge envers la pàtria, s'ha fet càrrec de la representació de RESSORGIMENT a aquella localitat, el senyor Joaquim Gost, conacional de reconeguda solvència patriòtica.

VII

El diumenge 29 de juny l'"Atlètic Casal Català" inaugurà el seu camp de esports a Lomas de Zamora, jugant-s'hi un partit de fútbol entre el primer equip català i el "F. C. Juvencia", venent els nos-

tres per cinc punts contra cap, adjudicant-se una copa oferta pels socis de l'Atlètic.

Aquesta victòria inicial dels èxits futbolístics de la novella entitat deportiva va ésser celebradíssima pels entusiastes minyons del grup casalenc.

VIII

La visita col·lectiva, tercera de la sèrie, que realitzaren els socis del Casal Català a la usina generadora d'electricitat que la *Clade* posseeix al Dock Sur, constituí un nou èxit per la benemèrita entitat nostra.

Els visitants foren rebuts per alts empleats i tècnics de l'empresa, que els hi explicaren el funcionament de la usina amb tota sol·licitud i minuciositat, rebent-ne belles i profitoses ensenyances.

IX

L'Orfeó Català del Casal donà un concert en el Teatre Argentino de la ciutat de La Plata el proppassat diumenge dia 5 del corrent, sota la direcció del seu mestre Ernest Suñer.

Amb aquest motiu s'exterioritzaren una vegada més els sentiments de germanor que uneixen els socis del Centre Català de Cultura d'aquella ciutat, amb els del Casal Català de Buenos Aires.

Una nota agradosa de l'audició la constituí l'ajuntament dels dos orfeons catalans, el de La Plata i el de Buenos Aires, per tal de cantar "La Farigola", composició que, en ésser bisada a petició del públic, fou dirigida pel senyor Via, mestre director dels cantaires de La Plata.

"LA BARCELONESA" DE M. HILL

Casa especial en **PERNILS** cuits, crus i fumats.
FIAMBRES I EMBOTITS DE TOTA MENA
Vendes a l'engròs i a la menuda.

Mercat San Telmo (Defensa 961) Llocs 101 i 102
Bs. AIRES Un. Tel. 3818 (Buen Orden) Escriptori: PERÚ 1534

Frigorífic i Fàbrica: **TEMPERLEY (F.C.S.)**

FARMACIA CATALANA DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda
GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
PREUS MÓDICS

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia) **BUENOS AIRES**

EL TIBIDABO JOYERIA DE **JOSE BRIÓ**

CERRITO 373 BsAs

Brillants i Alhages Fines d'Ocasíó,
a preus veritablement limitats.

No compreu sense abans
visitar aquesta casa.

Confiteria Catalana

Cerrito, 153 i
Bmé. Mitre 2248

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2918, Central
Coop. Telefónica 2919, Central

Bs. Aires

COQUES D'ARENYS

TORTELLS CALENTS DUES VEGADES EL DIA

Tots els dies: Palos de Jacob, Panellets, Braços de Gitano, Persianes,
Biscuits "OMS", Secalls, Borregos, Carquinyolis, etc.

Xampany Codorniu
Non plus ultra,
Extra i
Espumós

Anis Deu
el preferit de les famílies

No deixin de provar
aquest saborós
licor català.

Unics concessionaris per
a la República Argentina.

CASA OMS

Vins importats:
Alella,
Moscatell,
Garnatxa,
Ranci,
Jerez i
Oporto.

DIBUIXOS

IL·LUSTRACIONS - CARICATURES
PERGAMINS - DIPLOMES
FIGURINS - CATÀLEGS - CARTELLS
IMPRESOS I CLIXES

MUCCILLO & PARAREDA

Estudi: Florida 524 5è. pis. U.T. 0887, Retiro

APIARI "FLOR DE ROMERO"

Productes d'apicultura

Especialidad de la Casa:

Caramels de mel

Gemetes melades

Turrons de mel

Farciments de mel, etc. etc.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONIA ALVEAR
(Mendoza)

Escriptori:
Medrano 461
Buenos Aires
C. T. 1210, Oest

OLIS

de cuina i de taula, a cada tres portes
en venen; però els catalans que vulguin
ésser ben servits i pagar preus equitatius,
faran molt bé de venir a casa.

S'envien mostres i es reparteix a domi-
cili.

||||| **L'ATLÀNTIDA** |||||

J. CABRE I CIA.

Estados Unidos 1599

i Cevallos.

Un.Tel.
5532, Libertad

MATALASSOS a l'estil català

(REFORMA I VENDA)

Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefónica 551, (Oeste)

PAVON, 4374
BUENOS AIRES

Pintura en General

Blanqueigs, Imitacions i Col·locació de
Papers pintats de tota mena.

PREUS MODERATS

PAGÈS i PASCUAL: México, 1320

Taller: Estados Unidos, 1217

BUENOS AIRES

ARTICLES

per a MECÀNICS, FERRERS
i BRONZERS

Joan Russinyol

Cangallo 1765 } Un. Tel. 1081, Libertad
 } Coop. Tel. 1350, Central

Unica Casa Especial
en Caragols
per a Metalls de Ferro,
Bronze i Acer.

Pedres d'Esmeril,
Fil d'Acer per a Ressorts, etc.

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires :: :: :: :: ::

**Venda directa
al consumidor**

Per CAMISES de resultat excel·lent: Per gènere de punt Català i per tota mena d'articles de Camiseria, visiteu sempre **"La Esmeralda"**. Sereu ben atesos i comprareu barat.

"Bodegas RESPLANDOR,,
.. (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ..

Compatricis: Si voleu beure bon vi exigiu
al vostre proveïdor que us serveixi el
de marca **"Resplandor,,**

■ ■

Unics representants a Buenos Aires:

■ ■

ROVIRALTA, GRANADA i Cia.
Córdoba 2677

Un. Tel. 2448, Juncal